

1º *Scriptura sacra.* Isai. lxx, 7 : *Oblatus est quia ipse voluit* : hæc verba, juxta omnes, intelliguntur de Christo : porro veram exprimunt libertatem. Joan. x, 17, 18 : *Ego pono animam meam ut iterum sumam eam. Nemo tollit eam a me, sed ego pono eam a meipso, et potestatem habeo ponendi eam, et potestatem habeo iterum sumendi eam* : hoc mandatum accepi a Patre meo. Certe hic agitur de Christo ut homine, siquidem mandatum hoc faciendi accepit a Patre : atqui tamen vera hic exprimitur libertas.

Sic in pluribus aliis locis, v. g. : *Scio quos elegi;*
Non vos me elegistis, sed ego elegi vos, etc. ; electio autem est actus veræ libertatis : ergo 1º.

2º *Ex SS. Patribus* : S. Aug., Tract. 37 in Joan., n. 9 : « Audi, stulte : *Nondum venerat hora ejus, non qua co-geretur mori, sed qua dignaretur occidi..... Quomodo sub facti necessitate positus erat qui alio loco dixit : Potestatem habeo ponendi animam meam?* etc. »

S. Th. in 3, q. 18, art. 4, ad 3 : « Voluntas Christi, licet sit determinata ad bonum, non tamen ad hoc vel illud bonum. »

Eodem modo innumeris locis libertatem Christi exprimunt alii Patres et doctores. Ergo 2º.

3º *Ratione* ; nam 1º Christus accepit mandatum ; obediens fuit, merita coram Deo, *ut infra dicemus*, acquisivit : atqui hæc libertatem evidenter supponunt. 2º Perfectus fuit homo : at perfectus non fuisset homo, si vera libertate caruisset : ergo 3º, etc. Ergo.

Attamen negare non possumus probationes allatas non esse demonstrationes ; ostendunt quidem Christum veram habuisse libertatem : at immunitas a necessitate in bono estne absolute requisita ad veram libertatem ? Non liquet. Deus enim est vere liber, et tamen non immunit a necessitate in bono.

Satisfactio in eo præcipue consistit, quod gloria Dei per peccatum læsa reparetur : actus ideo satisfactorius debet esse Deo gloriosus, et eo magis satisfactorius erit quo erit Deo gloriōsior. Porro actus elicitus ab intelligentia ita per divinarum perfectionum cognitionem in bono firmata, ut non habeat facultatem ab illo divertendi, non

cessat esse Deo gloriosus, imo eo magis Deum glorificat, quo magis in perfectionibus Dei fundatur. Quo magis in amore Dei proficiunt justi, eo minus fiunt liberi a Deo divertendi, et tamen magis Deum glorificant ; sancti in celo regnantes, jam non habent libertatem a necessitate, idque ob fulgorem divini luminis quo illuminantur et voluptatis torrentem quo potantur. Numquid dicendum est Deum minorem ab illis accipere gloriam quam ab hominibus imperfectis, licet justis, in terra adhuc degentibus ?

Maxime igitur gloriosum fuit Deo voluntatem personæ excellentissimæ dignitatis, ut erat Christus, ita per divinarum perfectionum suarum communicationem allicere, ut in ea non remanserit facultas ab illo divertendi vel eti am abstrahendi. Gloria ejus per peccatum læsa sic ma gnificantissime compensata, ipse fuit inclinatus ad condonationem hominibus per fidem Christo unitis faciendam.

Ea sententia admissa, multæ evanescunt difficultates, ut ex dicendis patet. Quidquid sit, certum est Christum non fuisse in omnibus a necessitate liberum ; v. g., liber non fuit circa præceptorum naturalium substantiam, alioquin ea violare sicutque peccare potuisset, quod repugnare demonstravimus ; sed, juxtamultos, liber fuit circa illorum circumstantias, v. g., circa intentionem, gradum amoris, tempus, etc., hæc enim sub ipso præcepto non cadunt : libere igitur Christus inter hos actus accidentiales de se bonos et optimos eligere potuit, et ita in his præceptis adimplendis mereri.

Punctum secundum. — *Quomodo libertas in Christo cum aliis perfectionibus ejus conciliari possit, præsertim cum ejus impeccabilitate et scientia.*

Præcipuas theologorum sententias hic relaturi sumus breviter adjicientes quid de singulis nobis videatur.

1º Doctissimus Petavius arbitratur, l. 9, c. 8, n. 6, et alii quidam cum illo, expressum de morte subeunda præceptum Christo non fuisse impositum, sed generale

duntaxat mandatum genus humanum salvandi per unum e pluribus mediis sibi oblatis : unde Christus in hac hypothesi passionis dolores et mortem crucis propria voluntate elegit.

Sed illa sententia Scripturæ sacræ minus congruere videtur; legitur enim Christum, ubi de morte agitur, mandatum a Patre suo accepisse, obedientem fuisse *usque ad mortem, mortem autem crucis*, Philipp. II, 8 : obedientia autem supponit præceptum.

2º Alii, inter quos Vasquez, sentiunt Christum non fuisse quidem liberum circa substantiam præcepti de morte subeunda accepti, neque circa substantiam præceptorum naturalium, quia tunc peccare potuisset : at dicunt illum plene liberum fuisse circa illorum præceptorum circumstantias, videlicet circa motivum, animi præparationem, actus relationem, genus mortis, tempus, locum, etc., et ab hujusmodi circumstantiis abstinere potuisse sine peccato. Verum, ex textibus superius a nobis allatis, constat Christum fuisse liberum in ipsam substantiam præcepti : *Oblatus est, quia ipse voluit; Pono animam meam, etc.* Idem patet ex Patribus et ratione. Ergo.

3º Alii arbitrantur præceptum moriendi in cruce Christo fuisse impositum, a quo dispensationem petere et obtinere potuisset, si voluisset; eumque in passione sua et in morte subeunda fuisse liberum atque meruisse, quia facultati dispensationem petendi sponte renuntiavit. Suam opinionem sequentibus Christi verbis fulcire conantur, Matth. xxvi, 53 : *An putas quia non possum rogarē Patrem meum, et exhibebit mihi modo plusquam duodecim legiones angelorum?* Hæc verba supponunt Christum liberari potuisse. Ergo.

Objiciuntur oracula Prophetarum, circumstantias passionis et mortis Christi prænuntiantia; sed respondetur hæc oracula non nisi præviso libertatis Christi exercitio fuisse edita.

4º Quidam denique volunt Christum in subeunda morte liberum fuisse a coactione, non a necessitate. Hæc

opinio, superius relata, multas, ut notavimus, tollit difficultates.

Nos autem, in ea sententiarum diversitate, nihil definire audemus.

ARTICULUS SECUNDUS.

DE DOTIBUS CHRISTI QUÆ SPECTANT AD IPSIUS CORPUS.

1º De fide est Christum habuisse corpus solidum, terrenum, humanis organis instructum, ejusdem materiæ et formæ, saltem quoad substantiam, ac nostrum, quia fide constat Christum perfectum fuisse hominem.

2º Pariter de fide est corpus et animam Christi inter se fuisse unita, alioquin 1º Christus perfectus non fuisse homo; 2º mori non potuisset; nam mors in animæ et corporis separatione consistit.

3º Iterum de fide est corpus Christi cum persona Verbi hypostaticæ fuisse unitum, et quidem in primo formaticnis suæ instanti : *patet ex supradictis.*

4º Certum videtur corpus Christi, non remote tantum et in quantum animæ est conjunctum, sed proxime unitum fuisse Verbo : sic Patres et doctores : « Vides quod modo divinitas utrique parti conjuncta, per utramque declaratur, cum et corpus agat et anima velit, » inquit S. Greg. Nyss., Orat. I, de Christi Resurr.

Docent tamen non nisi mediante anima corpus a divinitate fuisse assumptum, adeo ut Verbum assumere non potuisset merum corpus nullam habens relationem ad animam; nam in tali hypothesi certe non fuisse homo, nec pro honinibus satisfacere potuisset.

5º Certum est Christum assumpsisse corpus quoad omnes partes suas integrum, nam 1º Christus fuit perfectus homo, ex dictis; 2º SS. Patres et concilia docent illum assumpsisse corpus simile corpori quod primus parens noster habebat ante peccatum : porro Adam, manibus Dei exiens, corpus habebat integrum : ergo.

Inter partes corporis, aliæ sunt essentiales sine quibus existere non posset, ut caput, pectus, venter, etc.; aliæ sunt integrales, ut manus, pes, etc.; aliæ functionibus vitæ in præsenti statu necessariæ, ut sanguis et cæteri humores; aliæ ad ornatum, ut capilli; aliæ ad ornatum simul et ad quasdam functiones, ut dentes, etc.

6º Certum est Verbum directe et hypostatice sibi uniisse saltem præcipuas corporis Christi partes; *id sequitur ex dictis*. Sed quæ partes reputari debent præcipuæ? Communiter censent theologi eas ut tales reputandas esse quæ anima rationali informantur: atqui, juxta philosophos, omnes partes organicæ, caro, ossa, nervi, anima informantur, ideoque sensibiles sunt; non ita unguis, capilli, etc. Unde ultimæ illæ parties Verbo non unirentur.

Verum, cum hæc distinctio firmo non videatur innixa fundamento, alii malunt dicere has partes reputandas esse præcipuas, ac proinde Verbo hypostatice unitas, quæ, teste Scriptura, reperiuntur in Christo resuscitato: atqui testatur Scriptura corpus Christi ex mortuis resuscitati constitisse carne, ossibus aliquisque partibus integrantibus, eodem modo figuratis et dispositis ac corpora nostra, licet qualitates ejus longe fuerint diversæ.

Cæterum omnes fatentur Verbum hypostatice non fuisse unitum substantiis medium locum inter animenta et sanguinem tenentibus, lacrymis, sudoribus, sputis, etc.

Quæritur 1º an sanguis Christi hypostatice unitus fuerit personæ Verbi.

R. Sanguis Christi in corpore ejus spectatus, Verbo hypostatice est unitus: nam 1º persona Verbi dicit, *Sanguis meus*, quod dicere non posset, si ita sibi non uniretur. 2º Variis in locis Scripturæ dicitur sanguinem Christi pro nobis fundendum esse, nos redemisse, mundasse, etc.: at sanguis Christi hæc præstare non potuit, nisi vi unionis suæ hypostaticæ cum Verbo divino. 3º In sacra Eucharistia integer Christus ut Deus et homo datur sub specie vini: at vinum in sanguinem directe conver-

titur: ergo. Hinc infertur Christum in cœlo nunc habere et semper habiturum esse sanguinem personæ Verbi directe et hypostatice unitum.

Quæritur 2º an sanguis in Passione effusus a divinitate fuerit separatus.

R. 1º. Omnes consentiunt particulas sanguinis Christi quæ in nonnullis ecclesiis asservari, aut vestigia ejusdem sacri crucis quæ in sindone sancta, v. g., Taurini servata, conspici dicuntur, in hypothesi quod sint vera, a Verbo divino jam separari.

R. 2º. Quoad sanguinem in Passione effusum, gravis olim exorta est controversia, quæ incepit agitari Barcinonæ circa annum 1351, et renovata est anno 1462, inter Dominicanos et Franciscanos, Pio II sanctam Sedem tunc occupante. Ille Pontifex maximus, auditis defensoribus utriusque opinionis coram se hoc anno per tres dies disputationibus, solemnem edidit Constitutionem, qua statuit nulli licere proscribere velut haereticam sententiam quæ negat sanguinem in triduo Passionis effusum divinitati unitum permansisse, donec aliquid in hujusmodi quæstione per sanctam Sedem definiretur: sancta Sedes nihil ultra definiit. Unde unusquisque quam libuerit sententiam amplecti potest.

Quamvis unam præ alia tueri non aggrediamur, probabilius tamen nobis videtur sanguinem effusum in hoc triduo divinitati unitum mansisse. Vid. Billuart, de Incarn., Diss. vii, art. 2.

Apud omnes autem certum est divinitatem Verbi corporis Christi in triduo post mortem non deseruisse: nam de fide est Christum sepultum esse, quod personæ Verbi tribuitur: atqui hoc de persona Verbi dici non posset, si divinitas corpus Christi deseruisset: ergo.

Quæritur 3º an Christus fuerit speciosus.

R. Multi theologi affirmant, his Ps. xliv verbis inxi: *Speciosus forma præ filiis hominum*; sed probandum foret 1º hæc verba certo intelligenda esse de Christo, et 2º ad pulchritudinem corporis potius quam ad virtutes animæ referenda esse. Alii, e contra, dicunt illum fuisse deformem, et aliis Scripturæ locis fulciuntur, v. g.,

Isai. LII, 14 : *Inglorius erit inter viros aspectus ejus*; et LIII, 2 : *Non est species ei, neque decor.* At illa verba probabilius referuntur ad Christum patientem et cruciatus deformatum. Hinc concludendum est in hac quæstione nihil esse certum.

Probabilius æstimat *Legrand*, de Incarnat., Dissert. IX, c. 2, Christum communi forma donatum fuisse, neque valde pulchrum, neque deformem.

De passibilitate corporis Christi.

Unica hic remanet difficultas enucleanda, an scilicet corpus Christi fuerit passibile.

Negarunt 1º omnes Phantasiastæ, de quibus in initio hujus Tractatus egimus; 2º Apollinaristæ, qui docebant Christum anima nou donari; 3º quidam Eutychiani, qui, duce Juliano Halicarnassensi, volebant corpus Christi, ut pote unius naturæ cum Verbo, incorruptibile ac proinde impassibile esse: ideo vocati sunt *Incorrupticolæ*.

Alii plures contenderunt Christum, ob unionem naturæ suæ humanæ cum Verbo et immunitatem ab omni peccato, doloribus et infirmitatibus non fuisse subjectum naturaliter, sed tantum ex miraculo, ut nos redimeret.

Notandum inter humanos dolores, alios esse toti naturæ communes, ut sitim, famem omnesque sensationes ingratis, quæ læsionem corporis sequuntur, et alios ex peculiaribus causis provenientes, ut sunt dolor dentium, dolor ventris, febris, etc.

Omnis fatentur posterioris generis dolores a Christo removendos esse, quia aliquid imperfectum denotarent. Agitur ergo duntaxat de doloribus naturæ humanæ communibus, et petitur an Christus eos reipsa expertus fuerit, et an voluntarie vel necessario.

PROPOSITIO PRIMA.

Christus communibus naturæ humanæ doloribus et infirmitatibus obnoxius fuit.

Propositio est de fide, et in Symbolis expresse continetur: *Qui passus est pro nobis.*

Prob. 1º Scriptura sacra. Isai. LIII, 3 et 4 : *Vidimus eum..., virum dolorum et scientem infirmitatem. Vere languores nostros ipse tulit et dolores nostros ipse portavit...* Joan. IV, 6 : *Fatigatus ex itinere, sedebat sic supra fontem.* In aliis locis dicitur de Christo, *lacrymatus est, esuriit, sitivit, cœpit contrastari et mœstus esse, etc.*; atqui hæc omnia evidenter denotant illum re ipsa passum esse: ergo.

Prob. 2º ratione. De fide est Christum pro nobis satisfecisse, ut mox ostensuri sumus: atqui tota de satisfactione Christi doctrina doloribus et infirmitatibus ejus immititur: ergo.

Dices: Anima Christi visione Dei intuitiva et beatifica in primo existentiae sua instanti fruebatur: atqui dolores cum visione Dei intuitiva et beatifica sunt incompatibles: ergo.

R. Dist. min. Dolores cum visione intuitiva et beatifica completa sunt incompatibles, concedo; cum visione incompleta, nego min. Non enim repugnat animam humanam sub uno respectu gaudere et sub alio pati, quod experientia constat. Porro Christus rationale intellectus Deum intuitive videbat, et sub hoc respectu gaudio perfruebatur; sed interea, cum in statu mortali adhuc esset, pars inferior animæ ejus dolori erat accessibilis. Ergo.

PROPOSITIO SECUNDA.

Non necessario, sed voluntarie, Christus fuit obnoxius communibus naturæ humanæ doloribus ac infirmitatibus.

Prob. 1º Scriptura sacra. Isai. LIII, 7 : *Oblatus est, quia ipse voluit;* Joan. X, 18 : *Nemo tollit eam (animam) a me, sed ego pono eam a me ipso;* ibid. IX, 33 : *Turbavit se ipsum.* Ergo 1º.

2º Constanti traditione, quæ Christum ut voluntarie patientem semper exhibuit.

3º Ratione. Ea Christo homini tribuenda est perfectio

quæ cum fine Incarnationis non pugnat : atqui dolores in eo invito non nasci, nec perseverare, est perfectio quæ cum fine Incarnationis, nempe cum redemptione nostra, non repugnat, *ut patet* : ergo.

Quomodo autem Christus dolores etiam acerbissimos in parte inferiori sentire potuerit, dum pars ejus superior cœlesti gaudio delectabatur, ignoramus : atqui in hoc punto, sicut in aliis numero infinitis, limes intelligentiae nostræ agnoscere debemus.

Dices : Quidam sancti Patres, et præserfim S. Hilarius, de Trinitate, lib. 10, n. 23, docent Christum, licet percussum, vulneratum, suspensum, etc., dolorem Passionis, non sensisse. Ergo.

R. Dist. ant. Dolorem Passionis non sensisse involuntarie, *concedo*; voluntarie, *nego ant.* Etenim S. Hilarius respondens Arianis, qui contra divinitatem Christi ex passionibus ejus arguebant, ostendit eum non more nobis communi dolores sensisse, sed more sibi proprio, scilicet libere et placite; unde S. Joannes dicit, xii, 33 : *Turbavit seipsum*. Non autem S. doctor dixit Christum nullos dolores reipsa expertum esse, aut si dixit, sententiam mutavit; nam in Ps. liu, n. 5, ait : « Ut absolutissimum nobis humanæ humilitatis esset exemplum » (Christus), omnia quæ hominum sunt et oravit et passus est... Hinc illud est quod esurivit, sitivit, dormivit, lassatus est, impiorum coetus fugit, mœstus fuit, flevit, passus est et mortuus est. » Ergo.

Non tamen dicendum est cum quibusdam dolores Christi per miraculum extitisse : potestatem quidem habebat eos non sentiendi, sed, posito ipsius assensu, ex natura ejus passibili oriebantur secundum leges pro cæteris hominibus constitutas; nam, inquit Apostolus, Hebr. ii, 17 : *Debuit per omnia fratribus similiari.... ut repropitiaret delicta populi*; et ibid. iv, 14. Non enim habemus Pontificem qui non possit compati infirmitatibus nostris : tentatum autem per omnia pro similitudine absque peccato : atqui vera non extitisset similitudo, si dolores et infirmitates ex ipsius natura non venissent : ergo.

Patet, ex dictis, in Christo fuisse passiones seu motus appetitus sensibilis recte ordinatos, ut amorem et desiderium boni sensibilis, odium et fugam mali, gaudium et tristitiam, spem et timorem, etc.

CAPUT SEPTIMUM.

DE TITULIS CHRISTI.

Christus passim vocatur in Scriptura Filius Dei, Sacerdos, Pontifex, Rex, Judex, Doctor, Legislator, Redemptor, Salvator, Mediator, Caput Ecclesiæ et angelorum. Plerique illi tituli facile intelliguntur et nullam secum portant difficultatem : dicemus tantum de Christo, in quadruplici articulo, 1º quatenus est Filius Dei ; 2º quatenus est sacerdos ; 3º quatenus est mediator ; et 4º quatenus est caput Ecclesiæ et angelorum.

ARTICULUS PRIMUS.

DE CHRISTO, QUATENUS EST FILIUS DEI.

De fide est Christum, ut Deum, esse Filium Dei naturalem, *ut probavimus*. Agitur ergo de Christo ut homine, et quæstio est an ratione unionis hypostaticæ solummodo dici debeat Filius Dei naturalis, an vero recte appellari possit Filius Dei adoptivus. Adoptio autem est personæ extraneæ gratuita assumptio ad hæreditatem capiendam sicut filius.

Nestoriani, duas admittentes in Christo personas, duos in eo volebant esse filios Dei, unum naturale et alterum adoptivum, ex Maria natum.

Versus finem octavi sæculi, Felix, episcopus Urgelitanus, et Eliandus, episcopus Toletanus, in Hispania, docuerunt Christum ratione humanitatis recte dici posse filium Dei adoptivum, licet ut Deus filius sit natura-